

Dodržování zásad bezpečné práce na strojích určených ke sklizni v rostlinné výrobě

V zemědělské prvovýrobě se stále zavádí nové trendy a technologie. To platí i pro mechanizační prostředky (zemědělskou techniku a stroje) určené pro sklizeň píce, obilnin, kukuřice, brambor a zeleniny. Zemědělská technika a stroje se dělí na samohodné stroje (např. kombajny na sklizeň obilí, kombajny na sklizeň cukrovky), stroje tažené (kombajny na sklizeň brambor a kořenové zeleniny, lisy na slámu) a stroje nesené (např. nesené žací stroje, obraceče píce, shrnovače píce). Pohon tažených a nesených strojů je zajištěn kloubovým hřídelem mezi vývodovým hřídelem traktoru a vlastním sklízecím strojem. Zemědělská technika a stroje musí plnit požadavky Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí, včetně průvodní dokumentace. Průvodní dokumentace je soubor dokumentů obsahující mimo jiné návod výrobce pro montáž, manipulaci, opravy a údržbu zařízení. Není-li z nějakých důvodů stroj (zařízení) vybaven „návodem“ musí zaměstnavatel vypracovat místní provozní bezpečnostní předpis, který upravuje zejména pracovní technologické postupy pro používání zařízení a pravidla pohybu zařízení a zaměstnanců na pracovištích.

V každém návodu k obsluze jsou uvedeny informace o funkci a použití stroje, o jeho údržbě a kapitoly týkající se bezpečnosti práce. V kapitolách o bezpečnosti práce je vždy uveden zákaz provozovat zemědělskou techniku či stroje s nefunkčními, poškozenými nebo odstraněnými ochrannými kryty řetězových a řemenových převodů (sbíhavá místa) a bez ochranných krytů náhonových kloubových hřídelí. Povinnost vybavit stroj vhodným ochranným zařízením před možným poškozením zdraví zaměstnance (způsobené zachycením nebo destrukcí pohybující se části zařízení) ukládá také § 3 odst. 1 písm. r) Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí a § 4 odst. 1 písm. a) Zákona č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci („zaměstnavatel je povinen zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vhodné pro práci, při které budou používány a vybavit je ochranným zařízením, které chrání život a zdraví zaměstnanců“). Při kontrolách v zemědělských podnicích se inspektoři občas setkávají se stroji určenými ke sklizni v rostlinné výrobě bez ochranných krytů pohyblivých částí stroje. Bohužel v současné době se stále více provozují stroje s náhonovými hřídeli mezi traktorem a strojem bez krytů nebo s poškozenými kryty. Odůvodnění kontrolovaných osob, že kryty náhonových hřídelí jsou ze špatného materiálu a „nic nevydrží“ a že jsou drahé, je účelové. Provozování strojů a technických zařízení bez ochranných krytů může vést až ke vzniku pracovního úrazu.

V roce 2016 zemědělská společnost provozovala pronajatý stroj na sklizeň brambor a kořenové zeleniny Reekie Dominant 3000, u kterého byla demontována soustava ochranných krytů (kryt nad koncem prvního vyorávacího pásu, kryt nad prvním odnařovacím válečkem, kryt nad druhým pásem a druhým odnařovacím válečkem, kryt nad axiálním válečkovým čistícím ústrojím a kryt uzavírající přístup do axiálního válečkového ústrojí). Při vyorávání bulv celeru se stroj náhle ucpal a zaměstnanec se

snažil za chodu stroje vyprostit bulvy celeru z odnařovacích válečků, nad kterými chyběl ochranný kryt. Stroj se náhle rozeběhl a odnařovací válečky vtáhly ruku zaměstnance mezi hnací válec rořtového (prutového) dopravníku a pomocný pogumovaný válec a způsobily zaměstnanci silné pohmoždění horní končetiny. V roce 2018 podnikající fyzická osoba provozovala tentýž stroj na sklizeň brambor a kořenové zeleniny, Reekie Dominant 3000. Stroj byl opět provozován bez ochranných krytů (kryt nad koncem prvního vyorávacího pásu, kryt nad prvním odnařovacím válečkem, kryt nad druhým pásem a druhým odnařovacím válečkem, kryt nad axiálním válečkovým čistícím ústrojím a kryt uzavírající přístup do axiálního válečkového ústrojí). Také v tomto případě se stroj se při vyorávání bulv celeru zacpal, zaměstnanec se snažil za chodu stroje vykopnout bulvu celeru z válečkového čistícího ústrojí, které nebylo chráněno ochranným krytem. Přitom uklouzl a nohou se dostal pod točící se prutový dopravník. Ten způsobil zaměstnanci rozdrčení vnitřního kotníku a silné pohmoždění měkkých tkání na dolní končetině.

*Ing. Oldřich Haken
inspektor oddělení inspekce BOZP
Oblastní inspektorát práce pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj*